

Introduktion

Handelen med tv-formater har gennem de seneste 10 år udviklet sig fra at have været et marginalt fænomen til at blive et centralt område i tv-stationernes programudvikling. Hvor området tidligere var et veritabelt Klondike er det nu et etableret og højprofileret forretningsområde med egne firmaer og afdelinger og en fælles regelsæt. Denne udvikling er en konsekvens af de vestlige tv-industriers samtidige globalisering og kommercialisering, en udvikling der har intensiveret kampen om seerne og øget behovet for billige underholdende serieformater – quizzer, game-shows, magasinprogrammer og drama-serier. Det er ikke tilfældigt at format-tv og reality-tv har oplevet en fælles succes de senere år (de mest omtalte format-programmer er realityprogrammer som *Big Brother* og *Robinson-ekspeditionen*) for hvor reality-genren repræsenterer en billiggørelse af produktionsdelen (ingen løn til skuespillere), så repræsenterer format-tv en tilsvarende billiggørelse af udviklingsdelen. Alt andet lige er det billigere at købe et program-koncept end at udvikle det selv.

Fælles for forfatterne i dette nummer er udgangspunktet i de industrielle årsager til format-tvs succes og via denne optik får vi indblik i formaternes indtog så forskellige steder som Danmark Sydamerika, Sverige og Australien. Også de kulturelle konsekvenser af format-tv er et centralt omdrejningspunkt. Både Göran Bolin og Thomas Wedell-Wedellsborg påpeger det forhold at format-tvs succes har betydet at udenlandske tv-koncepter har vundet indpas i de nationale stationers primetime. Dermed er lokalt produceret tv røget ud og den nationale kultur potentielt svækket. Silvio Waisbord lancerer derimod et relativt positivt syn på format-tv og ser de europæiske tv-formaters succes som et brud med den amerikanske dominans af tv-kulturen. Samtidig illustrerer formateringsfænomenet ifølge Waisbord de lokale kulturers styrke – sammenknyttet som de er af sprog, historie og geografi og lokale

fællesreferencer. Format-tv er med sine lokale versioner af internationale formater et klart udtryk for den globalisering, der efter sigende skulle være en dominerende kulturhistorisk tendens. Pia Majbritt Jensen laver en kontrakt sammenligning af to forskellige realiseringer af det samme format og formår dermed at konkretisere og nuancere kultur-diskussionen. Formaternes kulturelle betydning skal ikke kun ses i lyset af en skelnen mellem nationalt og internationalt for forhold som lokal konkurrence, institutionstype og programmålgropper spiller afgørende ind på de lokale versioneringer – og på deres betydning. Formater er kulturelt fleksible og formbare – og det er vel egentlig også den vigtigste årsag til deres globale succes.

Ib Bondebjergs backpage-artikel har en vis afinitet til format-temaet. Den eksplosive vækst i udviklingen af reality-serier og reality-shows i starten af det 21. århundrede er den vigtigste årsag til de seneste års vækst i salget af formater. Lars Engels observerende tv-dokumentar kan betragtes som “the missing link” i udviklingen fra den klassiske “problemorienterede” dokumentar til den mere intime og individorienterede reality-serie. Ib Bondebjergs pointe er dog, at slægtskabet mellem Engels dokumentar og realityserien ikke er ensbetydende med at Engels værker som visse af hans kritikere har hævdet er “socialpornografi”. Engels har et andet sigte med sin æstetik og fortællemåde end dokusoopen – hans blik forbliver “antropologisk” og repræsenterer dermed i modsætning til realityserien nødvendig og demokratisk tv.

Og dermed sender Bondebjerg indirekte et spørgsmål videre til hele diskussionen om format-tv. For hvis vi skal løfte pegefingern i takt med dette nummers forfattere, så er det egentlig bekymrende ved format-tv måske ikke at det tilsidesætter nationale programmer men at det tilsidesætter tv, der som Engels værker bibeholder og udvikler en borgerlig offentlighed?

Nete Norgaard Kristensen og John Thorup